POETICKÉ BESEDY.

(REDAKTOR: JAN NERUDA.)

ČÍSLO XXV.

ŠIMON KOSTELNÍK.

POVÍDKA Z KRAJE

OD

EMANUELA MIŘIOVSKÉHO.

V PRAZE.
NAKLADATEL: ED. VALEČKA.
1885.

Miřiovský, Emanuel

ŠIMON KOSTELNÍK.

POVÍDKA Z KRAJE

OD

EMANUELA MIŘIOVSKÉHO.

(POETICKÝCH BESED ČÍSLO XXV.)

V PRAZE.

KNIHKUPECTVÍ: DR. ED. GRÉGR A ED. VALEČKA.

1885.

ŠIMON KOSTELNÍK.

POVÍDKA Z KRAJE

OD

EMANUELA MIŘIOVSKÉHO.

(POETICKÝCH BESED ČÍSLO XXV.)

V PRAZE.

KNIHKUPECTVÍ: DR. ED. GRÉGR A ED. VALEČKA.

1885.

Tiskem dra Ed. Grégra v Praze.

I.

Už dávno ve vsi na to zapomněli,
proč podrybniční sedlák jednou z rána
mrtvolou nalezen jest na posteli,
proč žena jeho smutkem utýrána
tak záhy pochvátla si chudák za ním
tím kratičkým po světě putováním.

Tak zůstal syn. Dnes nikdo nevzpomíná,
že sklátil sám si ve hrob tatíka
a jím že uschla tváře matiččina —
ó bolesť jejich byla veliká!
To tenkrát přišel, z Prahy páter mladý
— v to léto měl býť právě vysvěcen —,
však přišel bez kleriky, bez koláru,
s vlajícím vlasem, vous mu splýval s brady —

tak navrátil se, rodičům k zmaru
jak nesplněný, rozervaný sen,
vsi k hanbě, zlehčení a zklamání
a sobě místo k štěstí k zoufání!

Pochoval rodiče. A pak se náhle ztratil
a na potulky dal se do ciziny,
až po letech jej mocná touha jala,
k domovu láska vzplála pouspalá;
syt dojmy přece hladový se vrátil
a vlasť svou objal, ale všecek jiný,
ubledlý, chorý, v sněhu šedin hlava,
a chůze nejistá a mihotavá.

Však za to třpytilo se oko svitem
jak nejkrásnější hvězda pod blankytem,
tak laskavé a zas tak plno žáru,
že všecka ves mu odpustila hřích,
jejž tehdy spáchal, přišed bez koláru,
na práchnivících nyní rodičích!

Než zotavil se; počal sedlačiti
a oral, sil a klidil, co bůh dal,
a v práci tak své nové živobytí
novými cestami zas vlekl dál.

Žil více sobě, zamlklý a tichý
a jen své péči o louky a role;
sic pravili, že pyká za své hříchy
a častěj' pod rybniční hrázi dole
v dlaň tiskne hlavu celé večery —
však už tak napověděl leckterý,
proč vlastně sběhl kněžských ze studií,
jakýmže citem prsa jeho bijí. . .
Měl prý tam pletky milostné a spády,
snad krasavici jakous dokona,
až z toho s kanovníky pošly svády
a podle znění jejich zákona
prý musil odtud. —
Jak byl tomu rád!
Však divná věc, když prost byl semináře,
mu krasavice v slově nestála
a za jiného se mu provdala. . .
Tak pozbyl víry vší, ač jar a mlád
a růžemi mu prokvetaly tváře. . .

Teď ovšem sestaral. Ač nevěst kolem
bohatých, sličných bylo na vybranou,
on raděj lesem, pahorem i dolem
procházkou toulával se milovanou,
háj potěchou byl, jezer šumné lemy
a malý svět ten jako sám on němý.
Co jemu děvče? Obraz od minula,

tak truchlivý a plný dum a stesku,
ve vlnách času dívka utonulá,
jen chabý odstín bývalého lesku —
a tyto mladé? Pro něho jen děti,
tak pro hračku, a k hračkám už je stár,
mohly by o mládí mu vyprávěti,
jak zapomněl kdys šalbou na kolár!

Je lépe mezi muži. Vzdorné hlavy
a v srdcích místo lásky chlad a led,
ti žijí v práci, potu do únavy
a v četném davu trápení a běd;
tam mezi ně. Snad zkušeností sklady
lék podají mu v těžké nemoci,
jejž marně hledal, pokud býval mladý —
ti mohou jemu, jim on pomoci!

A pomahal. Však o něm pověsť praví,
že kolem sebe už tam v semináři
hromadil soudruhy své v hluk a davy,
jim kázal vroucně s rozhněvanou tváří,
jak lid se trápí, pod robotou sténá
a ve prachu se brodí po kolena,
by pomohli mu, kde jen stačí ruka,
by křísili, kde srdce lidu puká.
A tak byl tady. Tvrdí úřadové,
že bouřil sedláky, však nikoli.

On jenom řek' jim: „Milí vlastencové!
Jsme lidmi všickni, my zde na poli,
jak tam ti, kdož jsou žírných statků páni,
a všickni k službě jako k panování!“
Tak řek' to víckrát. Někdy jinak zase;
životem náhle oživěla ves,
co včera nevědělo o zápase,
do boje chutě chvátalo by dnes.

II.

Tam pode střechou šumných olší stínů
mlýn klape, stoupy švarně dupají,
a v bělavého domku měkkém klínu
růžička lepá kvete potaji;
aj kvete jich tam dosti na zahrádce,
jež opět vedrem usychají v krátce,
však tato růže jako kouzla mocí
rozkvetá stále, voní za dne, v noci.
Už mnozí přišli přivonět k té růži,
mládenci jaří, přemítaví muži.
Ač každý toužil, přece žádný z nich
té růže neutrh' — když vztáhl ruku,
tam z trní zazněl náhlo divý smích
a srdce zastavil hned v lásky tluku.

Růžičkou byla Pavla mlynářova.

Co kouzla mlýn a les a louka chová,
jež v svorném věnci čas tu postavil,
co krásných hor a dolin na sta mil,
co řek a jezer, hájů rozkládá se —
ó což to všecko proti její kráse!

Len vlasů zlatý, modré nebes oči,
vzrůst topolí a půvab v duši celé —
což jsou ta slova? Hlava všem se točí,
kdo zrak k ní nesou odvážně a směle.
Všem točila se, zmátla se a klesla.
Ten pod hruší své hrdlo zatáh' rázem,
zas toho noha k vlnám řeky nesla,
a onen s puklým srdcem dopad' na zem...

K té pyšné růži, o níž pověsť děla,
žeť rozmarná a zlá a bez citu,
se Šimonova vznesla mysl smělá,
k ní zdvihl zrak svůj v čarném zákmitu,
v svá jal ji pouta pohlednutím jedním,
tím líbezným a ohnivým svým zorem,
on stařec již a ona dítě skorem —
Jak dál mu bude — jako tam těm před ním?...

* * *

O svatou Annu ve vsi slavná pouť.
Huk, šum a ševel zástupův a davů,
že jimi sotva možno proniknouť,
z komínů kouř se tlačí na oslavu,
z bud kramář nabízí své špatné zboží,
a jedna tíseň ve svatyni boží.

Pak s vížky zvonek jasně zazvoní
a poledne se přes ves překloní.

Ztich' šum a hluk. Jen z oken chat a domů
zní hovor hlasný, píseň po chvíli
se veseloučká přidá místy k tomu,
ba výskne to kdes za habrovým sadem
a k výskotu si jásot popílí,
i kolovrat svou spustí sem tam v síni
a před stavením pěkně ladem skladem
se točí děti — nežli začnou jiní.

Až odpoledne ruka velebníčka
věřícím požehnání udělí,
pak rozjasní se oči vše i líčka,
pak ústa rozváží se, mysl osmělí,
veselí půjde lehkým skokem tudy
a teprv zazní kolovrat a dudy.
I paňác ohlásí své kousky nové,
i Esmeralda v sukni damaškové.

Hospoda nabita, i síň i zahrada.
Na hlavě hlava, rámě ku rameni
se tlačí v tísni, jaká porada!
Však v zahradě přec lépe. Větřík mění
dusivé vedro v milý chlad a van;
sem usedli si starší sousedé
pod hustolistý ořech, pod kaštan,
zde sousedský se hovor vyvede.

Pan farář s rychtářem tu jako v čele
pak kovář a pan otec ze mlýna,
opodál lysá hlava učitele
se z ostatního tlumu vypíná,
a koncem stolu proti farářovi
sed' Šimon pod zelené stromů krovy.

Od síně hudba zticha zaznívá sem,
s ní rozpustilé zavýsknutí časem,
v to šum a ševel tance od podlahy —
ó čase poutí, jásavý a blahý!

Co něžných stisků ruk a kolem pasů,
co pohledův a vroucích šepotání,
když k dívčí hlavě hochova se sklání —
ó zlatých poutí, blažených těch časů!

Jich nezná Šimon. Sotva pacholetem
žil, pražský student, mezi cizím světem,
a když se vzbudily v něm touhy známé
a první lásky rozpálil se žár,
jenž sladkým jedem uspává a klame —
své mladé srdce církvi nesl v dar,
ač na krátko.

A od té strastné doby
mu srdce bilo pro domov a lid,
jejž sprostiti chtěl, rob sám, od poroby,
s ním žíti volil, s ním chtěl taky mřít. . .

Teď právě housle ustaly i basa
i klarinet ten sladce laškovný;
děvčata rozběhla se, s nimi chlapčí chasa
a za patou, hle, z mlýna královny
jich celý houfec na zahradu spěchá,
kde stinných větví vlídná kyne střecha.
Ač utkvívají oči hochů na ní,
ač za pohled jen prosí úpěnlivě,
jak ledová tu stojí. V tom tu Šimon maní
svou pozdvih' hlavu, na niž ona tklivě
svůj chvatem zavěsila celý zor,
a takto mluvil k davu kolem sebe:

„Když toulal jsem se pásmem cizích hor
a nad hlavou mi cizí stálo nebe,
ó jak jsem vzpomínal tu na své Čechy!
Snad stokrát denně posýlal jsem vzdechy
za nimi s větry, které k jihu táhly,
a pozdravy a pocelů svých tisky
přes zemí dálných obzor neobsáhlý
až sem v ten koutek drahé naší vísky.

„Jak jim tam v dáli? Posud je to tíží,
a posud daleko tak ptáče svobody?
A posud mrákota jim oči klíží,
a nikde naděj' v příští obrody? —

„Jak jinak bylo tam. Lid volný, blažený,
hrd na svou řeč a lesklou slávu svoji,
jíž hájiť pažemi chtěl, rameny,
svým životem i smrtí v svatém boji.
Oj, byl to národ: od chlapce až k muži
se k statečnosti duší vroucnosť druží,
od muže k starci jeden plamen v hrudi!

„Jen jiskru aspoň pro svůj český lid
bych byl chtěl z něho do Čech uchvátit
a poznali by, jak se národ budí. . .
A jejich ženy? Těchto mužů hodné —
milují řeč svou, práva vlasti rodné,

jsou krásny, odvážny — jak potřebí —,
andělé nejsou krasší na nebi!“

A Šimonův zor s Pavliným se střetl,
kdy kdy se jiskry k blesku rozpálí,
a v obou duše bůžek lásky sletl —
svá potracená srdce hledali. . .

Čím jsou ti mladí chlapci vůkol v davě,
co vybídli ji k tanci tamto v síni,
čím jsou tu proti Šimonově hlavě,
ač pokrývá jí bílý sníh a jíní?

A Pavla div se neprodrala tísní,
když soused každý zdvihl sklenici,
když díky své mu vzdali pěknou písní
pějíce hlučnou, vřelou zdravici;
však po chvíli přec, kdy se stišil šum,
i Pavla pronikla teď lidí tlum
a náhle stanouc těsně před Šimonem
zvolala jásavě a jako zvonem:
„Ať zdrávy jsou ty cizí ženy vaše!“

A Šimon povstal: „Pravdu, děvče, díš,
ať zdrávy jsou, však zdrávy též i naše,
a jsi-li, dítě, jako tam ty, tuto číš

ti zdvihám v česť a blaze budiž muži,
jenž dostane tě jako žití druži!“

Pak ruku svou jí podal, jemu ona,
vše hledí na ně, na ni, na Šimona.

A jako v sebe vpit byl obou hled
a jakby zmizel rozdíl jejich let. . .

Pak zahráli. Vše k tanci tihlo spěchem,
jen Pavla před Šimonem stojí s vzdechem,
ne truchlivým, leč plným měkké něhy,
že v Šimonu se rozproudila krev
a kolem srdce tály led a sněhy
i chopiv dívku veď' ji v kolo děv;
po dlouhých letech v dívčí náruči
svá ustaraná prsa uložil,
i zdálo mu se, jakby znova žil,
že kouzlo to jej slastí umučí,
i tiskl pevně krasavici k sobě —
už bylo po smutku a po sirobě!

A když se v noci vrátil do své chatky,
ach, ještě slyšel srdce její tlouci,
a ještě viděl pohled její sladký,
jejž poslaly mu v posled oči žhoucí —
pak přišly sny a jejich děsné davy,

div nezdraly mu ubohé té hlavy,
až ráno zavítal sen v nitro chatky
s postavou Pavly líbezný a sladký!

O škoda stokrát, nejkrásnější sen
že rozplynout se musí v temný den;
co rádo by v něm spalo věčně lidí —
snad lidstvo život po smrti v něm vidí?. . .

III.

Tak divné námluvy ba neviděli
co ves je vsí. Šel Šimon do mlýna
a ode bdění všecek rozechvělý
přistoupil k panu otci: „Nejiná,
než vaše dcerka ukončí tu bídu,
jež na má prsa ulehla a tíží;
sic nejsem mlád, však potřebí mám klidu
a k Pavle vaší citové mne víží;
je naše žena, ví, co Čechům schází —
dovolte, ať mne v život doprovází!“

Pan otec udiven se díval na souseda,
však dcerka, která vešla, všecka bleda,
snad ode bdění v nepokojné noci,
důvěrným zorem sklonila se k otci. . .

Ten požehnal. A do tří krátkých neděl
kraj celý o tom s ustrašením zvěděl.

„Ubohý Šimon, zahrála s ním jen,
jak s jinými, však bude hry té škoda,
až nedá odvolat se osudný ten den
a zlaté jeho srdce drsně zbodá
rozmarů hrotem,“ myslili si jedni;
a druzí, jako všade, suše pokládali
věc celou za správnou a skoro všední,
že zvyknou sobě, Pán Bůh zdraví dá-li.

A s vůlí jedněch, v druhých nesouhlasu
svou Šimon Pavlu vede k oltáři,
tu dívku podivnou, tu pyšnou krásu,
jíž báli chlapci se, ač mřeli po ní,
tu líbeznici v oku, ve tváři
ač s ledem v srdci. Jak se k němu kloní,
jak visí na něm jakby s duší celou —
hle, břečťan na dubec své listy vinoucí!

Vcházejí do kostela. Vstříc jím kvítí stelou,
jež zůstalo tu zpola vadnoucí,
z jiřinek pestrých vysázenou cestou
před bledým Šimonem a před nevěstou.

Již obřad dokonán. Tam svíce planou
to v důkaz nad úmluvou vykonanou,

a od kůru sem zazněl varhan hlas,
tak temný, velebný a dojímavý
a zase jako umíráček lkavý,
až upjal Šimon zor svůj na obraz
Františka svatého, jenž na něm umíral...
I složil do dlaní svou hlavu osněženou,
již schvátil jakýs neklid, bol a pal
a vráskovitou líc mok slzný máčel. . .
Však náhle probral se a pevně kráčel
skrz diváků dav s mladistvou svou ženou.

* * *

Do chalupy pod rybníkem
jede vůz,
nedala by přivoněti
z mlýna růže k svojí sněti
leckomus.

Do okénka zář se krade
z měsíce;
a v té hlavě zlatovlasé
myšleneček probíhá se
směsice.

Do okénka nitky vedou
ze všech hvězd,

a tou hlavou zasněženou
divocí se snové ženou,
nesou zvěst.

K čemu myšlení a snění,
bděte rač;
líbánek jsou bujné kvasy,
na pozdější nechte časy
starosť, pláč.

Přijdou samy, nevolejte,
brzy dosť,
pokud láskou hoří, plane,
zlíbej ženy milované
nevinnosť.

Do okénka zář by ráda,
nemůže,
komu se's to, hlavo chará,
podal na svá léta stará
za muže?

Do okénka nitky ze hvězd
nemohou;
jak ti srdce bokem buší,
za koho's to dal svou duši
ubohou?

* * *

Jak krátké námluvy, tak líbánky!
Jde z rána Šimon z domu v pole, lesy,
tam vzpomínkou se mučí v mechu kdesi,
až večerní jej vrátí červánky
v ženinu měkkou náruč nedočkavou.
I to na krátko. Musí k sousedům,
k nimž, jak sám praví, povinnosť jej volá.
Ač Pavla vylíbá jej ze všech dum,
ač prosbu v slzách vzlyká zajíkavou,
že řekl bysi: jistě neodolá,
přec jen jak letmo skoupý pohled skytne
a ten tam zase, jen se doma kmitne.

Ó jak tam hovorný je Šimon druhdy němý,
zde radu ví, tu s otázkou je sdílnou,
tu řečí svojí mocně pohne všemi,
vždy plnou pravdy, pro ně neomylnou,
jak umí těšiť, budiť naděje —
Šimona poslechnouť a všem už blaze je!
Však Pavle nikoli. Ta do zástěrky
se denně víckrát chudák vypláče;
kdo poznal teď by bývalé té dcerky —
ach, všecko bylo tehdy jináče!

IV.

Je u Šimonů radost! Přišla vrána!
Hošíček jako jiskra! Pavla pleše,
i Šimonova duše zradována
má ve svých rmutech něco ku potěše.
Pan farář pokřtil nemluvňátko záhy —
sámť ovšem chudák musil opustiti
svůj život prostičký a v stáří blahý.
Nedávno umřel. Přišli sprovoditi
jej k hrobu obec, Šimon, přátelé,
i Pavla přišla s modlitbičkou svou,
než hrobař jemu lože ustele
tím tvrdým rýčem, drsnou lopatou.

A Šimon častěj zdržuje se doma:
svůj utápí zrak v očích dítěte,

je stále líbá vousatýma rtoma,
a když se v peřince jen pohne cosi,
již ptá se ruče: proč pak pláčete?
Pak chopí v náručí je, jizbou nosí,
a sem tam chodě promlouvá a zpívá
hned slova truchlivá, hned dovádivá.
To vidí Pavla. Přeje lásky hochu,
jíž zasypává otec drobné robě,
však přála by radš lásky této trochu,
snad něco více taky sobě, sobě . . .
Jen mžikem tak. Jsou snad i jiní v světě,
kdož dali by té lásky mnohem více
než staroch Šimon . . . v plném ještě květě
jsou hoši tady, hebké, svěží líce,
když o pouti ji prováděli v tanci
a ustoupili jemu — samozvanci.

Ten bledý jonák ze sousední vísky —
jak lahodily by teď jeho stisky!
Byl trochu smělý, co však do mládence,
když neumí se točiť ku milence?
Ba tomu měla pohled darovati,
než rozmrzen se v davu zase ztratí.
Kdo sličnější? Či Šimon či ten cizí?
A Pavla prohlíží si vlas svůj zlatý,
an Šimonův jí obraz v dálce mizí,

z níž jonákův teď tancem rozehřátý
ji všecku jímá — Pavlo, Pavlo ženo,
což od oltáře všecko zapomněno?...

A opět ves se v nové roucho chystá.
Zavítát zejtra z Prahy farář nový,
by po bývalém ujal se zas místa —
jak bude mu tam, kdo to ví a poví?
Jdou jemu vstříc. Jde obec, sedláci,
jde muzika a družičky jdou bílé,
jdou dělní muži, ženy po práci,
i Šimon čeká budoucí té chvíle.
A když tu pod bran chvojí zelenavou
se velebníčkův obraz objevil:
tu Šimonovou postříbřenou hlavou
to škublo mocně. Z davu ven se trhl
a co v něm vzbudilo se mladých sil,
se v náruč knězi s celou vášní vrhl:
„Vojtěše, ty? O jak to sladké štěstí
po dlouhých letech toto shledání —
jak bez pohnutí dovedu je snésti?“

A již jsou k sobě jako spoutáni
v náruči věrné, kněz i Šimon druh,
hled jediný, skráň dotýká se skráně,
druhové z mládí z divné oné doby,

kdy společným byl krov, šat, samota;
když Vojtěch vyšel na vinici Páně
tam cíle hledat svého života,
vzal Šimon rádlo, motyku a pluh
a dobrovolně dal se mezi roby.

Tak shledali se. Od té chvíle fara
se Šimonovi stala domovem;
ač pod doškovým ve vsi pod krovem
mu kvete synek, ač jej žena kárá,
že doma jest jen řídkým, chladným hostem,
přec nedbá toho. Došlo k mrzutostem,
k vlažnosti obou, k tvářím nevlídným,
až Pavla z nudy snad a dlouhé chvíle
hledala přástky, spolky rozpustilé,
laškovnou píseň, hovor, smích a šprým. . .

Ach, ještě byla krásna; krásnější,
než tenkráte, když v obraz její svůdný
své oči vtopil Šimon, stařec bludný,
doufaje, že mu srdce skonejší,
že dávnou chorobu mu navždy zléčí
a odežene sbory dum a péčí.
Ach, jak se klamal, klamali se oba.
On všecek v lidu žil, proň dýchal, strádal,
jak svobodníka učiniti z roba,
dnem nocí přemítal a bádal;

a jí zas lahodilo líčko hladké,
planoucí oko, měkkých boků stisky,
důvěrný šepot, povědění sladké
z úst mládenečka ze sousední vísky...

Byl večer líbezný; kraj dřímal již,
les ponořen byl v závoj mlžin hebký,
dřímala taky Šimonova chýž,
jen Pavla bdí tam ještě u kolébky.

* * *

Hajej, hajej, synku zlatý,
košilatý,
dlouhé do noci!
Jak si já mám ubožičká,
tak mladičká
sama pomoci?

Kudy chodím, tudy pláči —
malý spáči
v bílé košili,
jak ty za to můžeš, že ti
zaslzeti
oči musily?

Mně i tobě o samotě,
o trampotě
život utíká;
znám jen trny svého muže,
žádné růže —
ty ne tatíka!

Jak tu budu ubožičká,
tak mladičká
dále umírat?
Hajej, hajej synku zlatý,
košilatý,
už je čas, jdi spat!

Zavírají se mu víčka —
tak mladičká. . .
co mi posud let?
Spi mé dítě pěkně, sladce,
tvojí matce
kyne ještě svět!

* * *

Půl zraku spočívá jí na roběti
a druhá rozběhla se ku okénku,
v němž počalo se cosi náhle chvěti
a kroky vrzly přede vraty venku.

Či Šimon, či. . . ? Ach, slovo na rtech vázne,
jen srdcem zmítá nepokoj a ruch. . .
ó po jaké to cestě děsně srázné
se dala's, Pavlo, — suď to milý bůh!
A soud je mírný. . . K svému právu mládí
se hlásí hlučně, jásavě a živě —
jsou krásni, mladi a mají se rádi —
kdo vyzná se v tom lásky ve předivě? . . .

Závora klapla, Pavla na prahu;
jde tichým krokem příchozímu vstříc,
jenž vroucně vtiská slib i přísahu
na žíznivá ta ústa její sladká
a v tužbě vroucí rozhořelou líc —
milenka vzbudila se a usnula matka . , .

Jen ze světničky teď sem vane dech
jakoby výčitka a jako vzdech,
a horoucí ty jejich polibky
provází nářek z úzké kolíbky.
Spí matka posud, jenom láska bdí
a Pavla na hochových prsou pláče,
chví srdéčko se, líčko plá a rdí
vzpomínkou na drobného v chatě spáče. . .

Však k čemu lekati se, k čemu rdíti?
Zač stál by svět, zač lásky blahý čas?

zač mladosť, zač to všecko živobytí,
když nemá oblažiti nikdy nás? . . .
Čím růže květ, když má jen opadat,
čím slunce lesk, kdy žijem' v tmě a noci,
čím chléb, jímž nelze ukojiti hlad,
čím pramen, jenž se dere z kamene,
jímž nelze nikdy žízni odpomoci?
Ó jezte chléb a pijte z pramene,
ó koupejte se v slunci, růží květ
trhejte do věnců — jeť krásný svět,
jen kdo ví, jak naň moudře nazírati
a stápěti v něm zrak svůj do závrati! . . .

* * *

Líbejte se, než se vryjí
na čelo vám vrásky,
nevždy v lidském žití kvete
čarovný květ lásky.

A kdy kvete, uschne, svadne —
nemeškejte oba,
dokud krajem mlčelivá
noční kráčí doba . . .

* * *

V tom slyšeti je šelest chvatných kroků
a jako oddýchání z těžké chůze —
již ve tváři tvář dvojice je soků,
utkaná děsně v obapolné hrůze!
A jako socha Pavly postať němá
tu zesinalá trčí nad oběma!

„Je má!“ dí hoch a vypjal prs a ruce.
„Je má!“ řve Šimon ve hněvu a muce.
„Jdi s bohem! Jděte!“ volal hlasem hromu
a holí zamáv’ jako pomsty bůh.
Pak vešel v chatu pouhý stín a duch —
jak vracel se to z potulek svých domů?!
A Pavla? Hoch? Těm noční budou stíny
příkrovem lásky a té lásky viny...

Teď Šimon stojí nad kolébkou sám.
Synáček dýše nevýslovnou písní,
v níž všecko jeho blaho se vší tísní,
zoufalý výkřik, světa klam a mam,
zvuk varhan svatý, kdy byl v semináři,
vzdech lidu, jejž tu ku svobodě nítí,
života dech, jejž osud tlačí, maří,
to celé bludné světem živobytí —
synáček dýše, oči protírá
a Šimon zmaten div že nezmírá.

Však jako obr vzpjal se, lásky zorem
se sklonil něžně nad ubohým tvorem,
tisícem polibků jej uspal znovu,
a pokoj vešel v duši Šimonovu . . .

V.

Samoto teskná! Šimon s dítětem
jak šípkový keř s drobným poupětem...

Však růže svadla, drobné její listy
se rozletěly v dálku neznámou,
jen tento kvítek po ní zůstal čistý;
jak plakal hošek! Volal za mámou,
až pláčem uondán a přemožen
svou v Šimonův vous složil hlavinku,
jakoby v nejjemnější peřinku,
a pak měl o mamičce zlatý sen...

I otec časem dávnou touhou jat
šel v les a sluj se časem vyplakat;
však už tu samotu svou k hrobu snese
v chladivých sosen mihotavém lese;
než hůř je chlapci, v kolíbečce kvílí,
a nemá matky v dětských tužeb chvíli ...

Tam vedle v chalupě je sama vdova,
nikoho nemá, přátel ani dětí,
ta u sebe snad hošíka mu schová
a neublíží jistě pacholeti;
tam zašel Šimon: „Sám jsem jak ten kůl,
jenž nad strání mi bez života roste;
zde chlapec můj; jej v péči za mne noste,
by z nedby mojí chudák nezhynul.“
A vdova bába políbivši robě
je vzala k starosti a péči sobě.

Tak Šimon starostí prost o syna
jde mezi sousedy. Tam vidí zase,
jak bídy pěsť se do nich zatíná,
jak pánův zor se na jich pláči pase,
jak každý z nich se v potu tváře plíží,
jak svízel, potupa je tlačí, tíží.

Volali k němu: „Musíš pomoci!
Jdi k pánům, pověz, jak jsme bídni tady,
jak umíráme slzami a hlady,
jak dřeme od rána až do noci.
A nepůjdeš-li, kaž, my půjdem’ sami,
i nejhoršími půjdem’ pokutami!
Vždyť máme sekery a radlice,
na lidské pyšné hlavy máme kosy

a na ty tvrdé zase palice,
jež v ráně smrť a žití konec nosí.

Vždyť z Prahy zvěsť jde, že jsou volni naši
a svobodni! Ó, zaveď nás k nim taky,
ať víme, že i bůh je nad oblaky,
jenž mraky běd a věčných strázní plaší;
„otčenáš selský“ zapomněl z nás každý —
ó proto na nás páše pán i sluha,
bezpraví, šalbu, necitnosť a vraždy.
I sladkou je ta vojna naše tuhá;
a jestli padnem', aspoň v blahém snění
snad zažijeme chvíli uvolnění.
Šimone, veď nás, našich otců̊v synu,
jenž unikl jsi z mladých kdysi pout,
vždyť krajina tvá volá: Klesám, hynu,
a v bídy vlnách musím utonout!“

A Šimon slyší — nepřemítá, koná.
Kdo může nahradiť mu, co již ztratil?
Snad synek u báby tam? Pavla? ona?...
A nežli vzpomínek se roj mu vrátil,
už sousedy své, sokol rychlolетý,
ku boji za volnosť své volá čety. —

* * *

To bylo jaro! Vítr chladný vál
od Krkonoší jako o vánoci,
však dole v kraji v myslech žár a pal
se nítil selské bídě ku pomoci;
šli zachystáni chlebem na týden,
a ustrojeni lopatami, bidly,
hotovi zvrátiť všecko v nic a plen,
zamávať chudičkými svými křídly
v let svobody, jíž neznali leč jmenem.
Tu okna tloukli, onde lámali
železné mříže v hradě uzamčeném,
na mláď i starce zbraně sápali,
a jedli, pili — práhli po volnosti . . .

Ó svobody té! Přišla jako víno
těm dětským hrdlům k děsné závrati —
jen dotkli se ho, a již měli dosti!
Ó spečetěná právem česká vino,
kdo smířením tě všecku zaplatí?!

Šel Šimon s nimi. Ved' je chuďasy.
Jak sám on sníval o svobodě lidu,
jak on chtěl tišit' jeho strasť a bídu,
jak pro něj vejíť v boj a zápasy —
tak nikoliv! A ne jak vůdce, tažen více
v tu divou vřavu upřel zřítelnice,
až vojáků jej objal drsný pás
a svázanéhô doved' k soudu.

Páni
jej souditi se jali pro povstání
a odsoudili s hejnem bídných sluhů:
že měl se držet robského jen pluhu,
jenž panskou roli rozmetá a vláčí —
a pak byl Šimon mrskán karabáči.
Jak bylo ti tam hrubé na lavici —
ba hůř než kdybys v mladém zánětu
byl kázal lidu řečí lahodící,
že svadlá větev schopna rozkvětu,
že lidu trápení a jeho mdloby
zas vzkřísí ještě lepší v Čechách doby,
že přijdou jistě, musí přijíti
a na Čechy že slunce vysvítí!

Však už byl souzen.

Do sklepení vlekou
Šimona právě drábové a chlapi,
z nichž nikdo neví, do vousu že tekou
mu za vlast slzy, nejedna že skrápí
mu za dítě prs dýchající ztěžka,
a že mu srdce bůh ví kudy mešká...

Dráb vrata přimáčk', zavrzal v nich klíč,
jak vzal by hrobař motyku a rýč.

VI.

Tak neblahý byl konec výpravy!
Sousedé vrátili se z bludné svojí cesty,
již nastoupili svými za právy,
jen s mošnou, nouzí, ranami a tresty.
Byl pohled smutný na ty davy nuzné,
když do vsi přišli drábem vedeny —
zhašeny náhle činův plameny
a v dým roztály nadějí sny luzné;
co páni ne, to vzali zbujníci,
sníh, slota praly do stodol a chat,
šla jakás tíseň celou vesnicí
a nevlídný host zavítal v ni — hlad!
Kam kolem pozřel's, živé mrtvoly:
jen kosti čněly z ustaraných těl

— se smrtí život děsně zápolí —,
jak zoufalivých nářků vzduchem chvěl...

Jen modlitba, ta jediná jim zůstala,
jim pokrm dala, ovšem jenom duši,
již vydýchali hořem bez mála,
než pomoc odtud přišla, odkud sluší.

Pan páter nejen duchovní dal ovcím chléb,
i po bochníčku chase nejbídnější;
ten hluch a něm byl, onen chrom a slep,
a jiný před zimou se chránil v skrejši...
Ó tehdy nikdo nešel prázden z fary!
Ty sporé krajíčky, jež krájel kněz,
— jak žehnala mu za ně celá ves! —
ó jaké vzácné bývaly to dary!

Ves řidla. Přibývalo náhradou
vnov nasypaných za to čerstvých rovů
tou svatou květův, křížův zahradou;
nedávno smetl čas i bábu vdovu,
jež Šimonovo robě měla v péči.
Co počne sobě siré pacholátko,
ten malý siroteček náhle dvojí,
kdo přetěžkou tu ránu jeho zléčí?

Však siřel chlapec díky bohu, krátko.
Druh z mládí vzpomněl krve Šimonovy
a pachole vzal pod ochranu svoji.

Jak zalíbil se děcku nový byt,
ach sličnější než u zemřelé vdovy:
s okének fary výhled na blankyt,
na celou ves a na vrchy a lesy —
tam tatíček prý za svobodou kdesi . . .
Byl lepší chléb a lepší bylo lože,
psů, koní hojně, byť jen na obraze,
pan páter vlídný — to se skáče snáze
i modlí snáze — všecko, milý bože!
Jen kdyby maminka tu byla k tomu!
To by jí řekl, jak tam pláče víc
než chleba bylo — neměl, kam jít domů,
na její prsa, ani k tatíčkovi . . .
„Ach, kde jsou, kde?“ — A děcku vlhla líc:

„O kdo mi o nich, dobří lidé, poví?!“—

Šimona zatím vyslýchali páni.

„Ty pozdvihl's je,“ jeden pověděl,
„tys knížkami a povržnými slovy
je volal, budil pod tichými krovy

a z klidných dědin bouřil ku povstání!
Mluv! „K neposluchu, vzdoru jsi je měl —
sic oprátka ti jazyk rozplete!“

A Šimon: „Sami vinu nesete!
Je lid to dobrý, chce jen chléb a bytí,
jenom to slunce, jež vám všechněm svítí,
ten déšť, jímž vlhnou vaše pláně, luhy
a role své chce orať svými pluhy.
Jen ku svému se ostýchavě hlásí,
chce také z mozolů svých viděť klasy,
chce tam, kde tekl v potůčkách mu pot,
se dočkati, až uzraje v nich plod!
Chce zpívati, jak zpívaly mu matky
i otcové, když byli doma tady,
než vy jste řekli, aby mřeli hlady
a zapomněli svobody cit sladký;
chce mluviť řečí, kterou s mlékem vssál,
jíž mluvil druhdy k němu i sám král!

A že se bouří? — To jen odpovědí
na bezprávnou tu vaši otázku:
kdo člověkem?! — Ať vaše mozky zvědí,
že lidmi jsou, kdož vytasili zbraň
v tom svatém, pospolitém závazku
bojovať za vlasť, za oteckou hroudu,

i kdyby jenom byla jak má tuto dlaň,
a nebáti se vašich lží a soudů!“

„On blázní, šílí!“ zakřikli ho páni,
když neměl více již jim povědět;
jen ještě poslal k nim svůj děsný hled,
to plný hněvu, plný pohrdání.

Pak uvrhli jej zase v hloubi sklepa.

Tam po měsíce strašná muka snáší.
Dráb do žeber mu třikrát denně tepá
špičatým strojem; on jen v otčenáši
a žalmem Páně tiše odpovídá:
„Jak malá proti jejich moje bída.“

Zas přivedli ho; nedostali slova
z pyšného toho hrdla Šimonova

Tak léta strávil pod sklepením dlouhá.

„Však jistě zkrotl“, těšili se páni,
Šimona vyvolali zase na světlo.

Však jaký Šimon! Mrtvola to pouhá —
co bylo v něm, už dávno odkvetlo,
to jaro tužeb, pychu, vzdorování;

jak socha stana v tvrdém kameni
měl pro pány jen tupé mlčení.
A mlčel jako hrob, sám jemu podoben,
své síly, lásky nesplněný sen . . .

Tak pustili jej. Nebyl více škodný.
„Ať navrátí se,“ myslili si páni,
„v chudobnou vesnici a kraj svůj rodný,
tam měj svůj dík a bratří smilování!“

A měl je. Přišel o žebrácké holi.
Poledne vyzváněli ve vsi právě,
když stanul před ní vršku na vrcholi
a dolů zíral známé ku doubravě,
kde Pavle kdysi první slovo dal;
vzkřik' mocí hlasu svého v lůno skal,
pak v dlaně tiskl holou svoji hlavu,
mlýn klepat slyšel, ač už pobořen,
v myšlének mihotavém uzřel davu
kleriků zástup — zapomněný sen —,
v něm sebe sama, vedle kamaráda;
pak na kámen své vetché tělo klada
zas upřel na ves rodnou zraky hbitě,
prs pozapadlý pracně výše vzpjal
a nevýslovným žalem zaplakal:
„Ó zda tam žiješ, ubohé mé dítě?!“

Pak sešel dolů. Kolem luk a vod
stezičkou ubíral se tiše do domova,
a rovnou zaměřil, kde živý z šípků plot
kryl chatu, kde dřív obývala vdova,
jíž do ochrany chlapce tehdy dal,
než za svobodou bludně putoval.

Tam bylo prázdno. Ptal se. Odpovědi
však nedopídil se a spěchal dále.

U farní zdi však stanul nenadále:
tam hošek v písku bezstarostně sedí
a jamky hrabe, na cizince zírá,
však neznaje ho kope jamky dál.
A Šimona cos u srdce teď svírá,
rád zatesknil by, rád by zajásal,
potopen polou v slasti, polou v hoři,
a zorem pevným do hocha se noří . . .
„Synáčku —“ vyklouzlo mu s brady bílé,
a hoch svůj upřel zrak naň udiven
a zlatý vlas a očko roztomilé
Šimonu zazářily — dávný sen . . .

„Synáčku, čí jsi?“ ptal se starcův ret
a ruka stará v náruč chlapce jala.

„Matička dala se mi někam v svět,
tatíček toulá kdes se po svobodě;
tak řek pan páter, tam mne bába dala —
ach jak je dlouho hledám leže, chodě,
a nikdo nepoví mi ani slovem,
zda dýchají kde pod nebeským krovem."

A po těch slovech Šimon tiskne robě,
jež poznal, k ustarané náruči,
už po stesku je, už je po porobě —
ó slasť ta velká div ho nezmučí!

V tom farář vyšel udivený z vrat.
Tak uviděl je ustrnut a zmámen
před sebou v němém obejmutí stát
v té sladké tísni srdcí, hlav a ramen.
I přistoupil. Však sotva Šimon zhleď
tu drahou kamaráda líc a hlavu,
vzal synka v náruč, krok svůj k druhu zveď,
a v jediném teď věrném lásky davu
tu stáli, lkali v jásotu i pláči
a všecky tváře jedna slza smáčí . . .

Pak do fary jdou. Hoch jak jiskra žhavá,
pan páter vítá Šimona a pleše,
že zase žije drahá jeho hlava,
to příteli a synu ku potěše. —

Nedlouhá radosť pobývala s nimi
a naděje se daly v kouř a dýmy.

Ubohý Šimon, utrápen a chudý
na duši, těle, rozumem se máť,
rozbodán pochybnostmi, vinou, bludy,
syt, jichž nepoznal, světa kras a vnad.

Co s ním teď? — Chalupa už dávno padla
zá oběť knihám, o svobodě snům;
otecký uzavřen byl krb i dům,
nebylo pluhu, nebylo tu radla,
nahrblá šíje, hlava zamotána —
jak vítanou by smrti byla brána!

I zželelo se ubohého druha
faráři šlechetnému. Vyzval k sobě
i kamaráda i to drobné robě —
bylť pravý knez a hodný Páně sluha,
měkkého srdce, mysli sličné, čisté;
i Šimon, kdyby na jeho byl místě
nejinak jednal by, to ví, to cítí —
nuž, měj si na faře to živobytí . . .
Vykáže jizbičku mu u dolejších vrat,
opatří chudičkými potřebami,
jen aby netrpěli nouzi, hlad,
a několika k tomu knížečkami.

Co přes den dělati? Když kněz jde ku
mši svaté,
se Šimon stínem k jeho věsí patě
a mlčky následuje kamaráda;
podává roucha, komže, pluvialy,
a před oltářem na kolena padá,
i konviček je vodou, vínem dbalý,
kadidlo vonné v uhly sype žárné,
i missál nosí, šepce ministranci,
zvon rozhoupává, kdy kněz po obřadě
po stupních ubírá se pro monstranci,
pak ornáty zas skládá lepotvárné
do starých skříní, jež tu stojí v řadě,
i latinským se křížem požehnává,
zamyká kostel, pak se domů vleče
zamlklý v sebe, plný dum a péče
tak uléhá a ráno zase vstává
ku stejné práci, jež mu brzy zvykem —
a takto Šimon stal se kostelníkem.

VII.

Tak žila ves v hor šedých zákoutı
a s nouzí vystřídal se pobyt klidný;
jeden se těší, druhý zarmoutí,
onomu neblahý, tam tomu zase vlídný
los padl, jak to přišlo právě časem —
bůh šťastným přeje, truchlí nad chuďasem.

Je tam jak jinde. Den se s nocí střídá
a vedle nadbytku je pláč a bída.
Však tu již lidé vědí. Žijí v práci
a vášni, tužeb mezi nimi není;
jsou všickni svorni v tomto živoření,
ubohým slasť a šťastným žal se vrací.
Tak žijí všecky naše vesničky
ten život nerušený, maličký.

I kněz žil tak i Šimon s pacholetem.
Z jara se seje símě klasoplodné,
pak naděj roste s utěšeným letem,
pak podzim sype zrní z půdy rodné,
ovoce sladké s obtěžkaných stromů.
Povodeň časem, zase sucha, blesky
a z daleka řev dunivého hromu,
zdupané žito, nářeky a stesky —
to údělem má každá česká ves,
jak bývávalo druhdy, ještě dnes. —

Tak časy běžely jak řeka rychlotoká,
a který člověk ví, co po čase ho čeká?...

Je velký pátek, nejsmutnější den.
Do myslí vchází jakýs rmut a tíseň,
umřela všechněm řeč, umlká píseň,
a všecko jakby ponořeno v sen.
A ve snu tom jen modlitba je tichá,
pak zpověď, pokání, jímž člověk vzdychá.
A k tomu venku déšť je sychravý,
nevlídno tomu, jenž tam v šíru mešká;
do srdce bodá, pere do hlavy
jakási bolesť nevýslovně těžká,
a kdo tu chodí, jak by kus té tíže
nes', jak ten svatý vykupitel z kříže.

Burácí vítr, zima ještě tlačí
se do práv, které krade kvap a čas,
nebe se jednou jasní, stokrát mračí
a přece jaro přijde, přijde zas!
Ó kdyby již tu bylo!

S věže hluk
se ozval dusný, dřeva temný tluk
klekání hlásí v osamělou ves.
Je všecko doma, na modlitbách v tiši,
a prosby posýlá tam k nebes výši,
jen hříšník bloudí bez domova dnes!

Tam na skalnaté nad rybníkem stráni
samotou v kamení a drsném písku
z daleka v polohlasém naříkání
kdos ve šťastnou tam dolů zírá vísku.
Jest žena to. V zedraném, chudém šatě,
suknice sporá kryje její tělo;
zrak upírá se k sirobné tam chatě
a mrakem vrásek odívá se čelo.

V dumavé mlze z chalup tlumu kyne
kostelní vížka; klapaček ston hyne
ve vzdušných vrstev třepotavém šedu;
postava ženy, jakby v tušení

a v kajícím na kostel ve pohledu,
hle, k němu kvapí v trní, kamení.

Tu jest, tu stojí. Jak tam jenom vkročí?
Jeť kostel naplněn a samou známou tváří;
jak dovleče se sama ku oltáři,
jak postaví se před všecky ty oči,
jež viděly, jak ve slaboučké chvíli
šla tam, kam neměla a kam ji vedl milý?

Ó milý! Dokud byla krásna, svěží, mlada,
a dokud vábila jej bujná vnada —
pak dal se v světy — šel a bůh ví kam,
a jí jen nechal upomínku štěstí,
pokání, zpověď, že to vše byl hlam,
že ona za vše pokutu má nésti.

A nesla ráda . . . Kudy vniknouti
tam do kostela? V tiché zákoutí
by ráda uložila tíži údů
a odlehčila sobě modlitbou.

„Ó, tak tu vyhnaná já bloudiť budu
s tou usouženou, bídnou duší svou?“
se ptala sebe. V tom tu vrzly dvéře,
jež pootevřel vítr maličko.

Skulinou vešla; Krista u mateře,
jíž věčná lampa sporý skýtá svit,
stanula, klesla: „Boží matičko,
jdu, bídná já, se k tobě pomodlit,
ó dovol, ať se k tobě uteku
v svých hříchů srdcelomném nářeku,
kdy svědomí se ostny v duši ryjí!“

Jen v mysli šeptala ta lkavá slova
a k zpovědnici blízké klesla znova.

A ticho dříme v temné sakristiji.

Za kamny Šimon v němém trvá dlení,
jen klepotání hodin ticho ruší,
a v zpovědnici páter k rozřešení
tu čeká ještě, k spáse lidských duší.

A žena klekla: „Otče ctihodný,
ó pozvol, bych tu nstlala své duši,
milosti boží tvor já nehodný,
v němž svědomí tluk nepokojně buší.
Byl tady člověk, nebyl stár ni mlád,
já pojala jej láskou, on mne taky,
já milovala jej, on mne měl rád —
a dali jsme si věrnosť pod oblaky.
Však víc než mne lid ze vsi miloval

a k němu přiložil své city vroucí —
pak bůh nám děcko do peřinek dal,
či živo, mrtvo, bůh ví vševědoucí . . .
Čas krátký připoutal jej k naší chýži,
však větší byla láska k sousedům;
byl prázden statek, stodola i dům
a samota je zlá a všecka tíží.
A tak jsem klesla. Člověk od nás blízký,
ó tehdy sličný — jak to pověděti? —,
topolí mladé podoben byl snětí —
mne oklamával polibky a stisky,
až Šimon — —“

U kamen se cosi hnulo.

„Tak unikli jsme ze vsi. Veď’ mne, zval
do divných měst a nekonečnou dál,
až k moři, jež se před zrakoma pnulo;
nebylo návratu a za ním dálka dlouhá —
tam po domově usnout měla touha.
Ty vody nekonečné, ze dne noc, z ní den,
jen nebe, nad ním vody nezměrné,
v nichž po otčině lepotvárný sen
musilo stopit srdce nevěrné.

Té plavby nešťastné! V den první klid a jas
byl přízniv naší lodi obrovité,

však na zejtří hned ranním na úsvitě
lodníků pokřik ze sna budil nás,
chvat, kvap a stálé klení na palubě,
vše plnilo nás strachem o život
a již jsme v spoustách šedých těchto vod
se zřeli klesat do nich ku záhubě.

Ó jak jsme tulili se k sobě lidé
v té pospolité úzkosti a bídě!
Čím byla různost náboženství, řeči,
čím chudoba, čím bohatství v té chvíli,
kdy rozbouřené moře hučí, skučí, ječí,
řve, hřmí a bouří, pláče, lká a kvílí?

Lodníci zatím jako veveřice
po stěžních do závrati šplhajíce
jen kapitánův sledovali zrak,
jenž pátral po nebi, an z mědi mrak
tu přímo nad lodí se kupil v chumáčc
našedlých beránků s tou děsnou obrubou,
na nižto pohled nutí do pláče
a neodvratnou hrozí záhubou.

Pak šeptali jsme všickni jako děti
společnou modlitbu, víc jekot nesouvislý,
až upadli jsme vlnám do zajetí
a tma pokryla všecky naše smysly!

Již tonula loď. Jaký ryk a kvil!
Tak hrůzných hlasů neslyšela jsem,
co krev probíhá soustavu mých žil —
ó zešílel by tímto zápasem
o bídný kousek světla, dechu, žití!
Ó co jsem vytrpěla! Strašná chvíle ona —
a ještě teď ji duše, srdce cítí —
mi nesla upomínku na Šimona — —“

A zase u kamen se hnulo cosi
a k tomu jako těžké oddýchání . . .

A žena zakryvši tvář úpěnlivě prosí:
„Ctihodný otče! Vyslyš moje lkání,
můj hřích i moji hroznou útrapu!
Ó jak se stalo, že jsem smrti jisté
unikla, nevím ani nechápu;
jen tolik vím, že milenec můj zrádný
mne opustil — ty víš, o Pane Kriste,
jak vrhla jsem se v mořský hrob ten chladný —
však marně! Vytáhli mne ještě živou,
pak na břeh vyvrhli v zem pustou, cizí;
když prohlédla jsem, vidím, mořskou nivou
že ochranná loď víc a více mizí.

Kam jíti teď? I to víš, Kriste Pane,
jakouto mukou byla cesta má!

Však pro tvé drahé rány milované,
jenž za naši jsi spásu volil kříž,
jsem trpěliva nesla tuto tíž!
Dnů několik jsem mezi horama
bloudila sama — nikde živé duše —
až všecka umořena žízní, hladem
jsem usnula; byl strom jak naše hruše,
však do široka; a pod jeho chladem
jsem síly nabrala. Jdu zase dál —“

‚Již ulehči své duši, hříšná ženo,
dí páter Vojtěch, ‚se sebe již sval
to břímě těžké — své mi pověz jméno,
an tuším, že's ty . . .‘

„Pavla Šimonova.“

A od kamen se zdvihá obří stín,
jak přísný soudce zpovídaných vin.
Kostelník Šimon pne svá prsa výše,
v nichž minulosti upomínky chová,
a naslouchá pak pozorně a tiše.

„Byl svět to divný,“ pokračuje žena
„i řeč i mrav byl cizí jako kraj,
vždyť neznala jsem ani jeho jmena,
ač jako zahrada a pravý ráj.

Však čím byl mně? Jen chladnou cizinou;
a měla čekati jsem, až mi časem
i city pro otčinu zahynou?
A takto po domově toužila jsem . . .

Jak jsem se odtud domů vrátila?
Cestami slz a trním v každém kroku
a hvězdou noční, jež mne mámila,
když přes kaluže, skály v matném skoku
jsem hledala tu rodnou svoji zemi
ach, nejkrásnější mezi světy všemi!

Až sem mne nesla unavená noha
k dítěti, k muži na shlazení viny
k popelům kostry otce, matiččiny
a zde jsem přešťastná a přeubohá — —
Šimone, Šimone . . .“

V tom u kamen
své staré nohy zdvihl kostelník
rozsvítil lampu, v polotemnu den
se rozňal — vzkřiknutí a vzlyk
se od Šimona rozleh sakristijí —
kající žena sbírá zrak a sluch
a již se tisknou manželskou svou šijí
Šimon i Pavla . . .

V podivný ten ruch
pan páter milosrdné oko topí
a v rozhřešení slzami je kropí.
„Šimone!“ — „Pavlo!“ — svatým místem věje —
Kdo ví to ze vsi, co se tady děje? . . .
kdo tuší jen, že Šimonova žena
tu v sakristiji, pod kostelní věží
zpovědí z minulosti jata sténá,
ba, že už na dlaždicích mrtva leží . . .

A Šimon s Vojtěchem zved' její tělo
vychladlé z výhně svědomí a viny;
pak Šimon zlíbal stuhlou skráň i čelo,
než ponoří je v písku hloub a hlíny.

A sotva vyšlo v velkonoční ráno
sluníčko bílé jara mlžinami,
šli Šimon s druhem, uplakáni, sami
tam, kde je o všecky nás postaráno:
hrob Šimon vykopal a Vojtěch skropil,
kostelník ženu smutně v jámu stopil.

Jak rád by uložil se k její mrtvole
tak jak by slušelo se na muže!
Však ještě žijí on a pachole —
tak zahynouti nesmí, nemůže.

VIII.

Dědoušek Šimon zašel mezi děti,
si zahrát' s nimi a jim vyprávěti,
jak bylo jindy, jak on s jejich otci
té selské bídě chvátal ku pomoci,
jak nešťasten byl on a oni taky,
jak bídu pán bůh seslal na sedláky,
jak bránili se do poslední chvíle,
až páni smyslili si na žalář
a zakřikli je ve práci a díle
a udeřili v ustaranou tvář.

I Šimonův hoch, ač jen, ještě dítě,
otcových řečí smysl sotva chápal —
přec budoucích let jako na úsvitě
v dušičku pojal nadšení a zápal

pro svatou věc tů, pro niž tatíček
tak mnoho trpěl mučení a trudu.
„Až já tam“, nejednou mu Šimon řek’,
„dle matky tvojí práchnivěti budu,
to sobě jako závěť pamatuj:
to dokonáš, co počal otec tvůj!“

Ba už byl Šimon jako věchet, chorý,
a v kostele se vlekl sloupů stínem
o holi, víc už jako v světě jiném,
i zdálo se, že z duše vyrval vzdory,
a jen tak co by pokynul prst boží
své umučené tělo navždy složí.

Však Šimon stařec, jejž už v jámu kladou,
měl duši posud kvetoucí a mladou. —

Byl velký pátek, osudný ten den,
kdy v netušený, věčný smrti sen
mu žena odešla.

Pan páter vzkázal právě,
že noc měl špatnou, ráno po únavě
že nelze kázat, aby věřící
se poklonili v Ježíšově hrobce
modlitbou pokornou a kající.

Emanuel Miřiovský

narozen 24. prosince 1846 v Jindřichově Hradci. Tamtéž studoval gymnasium, universitu pak v Praze, načež byl učitelem domácím u barona Villaniho a u jisté polské rodiny ve Vídni. Působil jako professor v Litomyšli, Olomouci, Prostějově, Pardubicích a je nyní na obecném realném gymnasiu v Praze.

Literárně byl velice činným. První básně jeho tištěny v Hálkových a Nerudových „Květech“ r. 1866 a od těch dob přispívá do všech téměř časopisů českých, nyní hlavně básněmi a referáty literárními. Vydal také již některé spisy samostatné, které došly obecného povšímnutí a uznání; takž 1868 v Praze báseň „Márinka“, 1869 v Praze „Básně“, 1879 v Kolíně povídku „Mezi vůlí a činem“, 1882 v Pardubicích „Básně“, 1882 v Pardubicích

„Povídky a kresby"; redigoval také časopisy „Tábor", „Lužničan", „Besedu" a „Prostějovské Noviny." Nyní nalezají se od něho v tisku „Nové básně," které vyjdou zase u Hoblíka v Pardubicích, a „Kresby a povídky," určené pro Ottovu „Lacinou knihovnu národní."

Poetické besedy:

I. **Ballady a Romance** od *Jana Nerudy*. 40 kr.
II. **Oldřich a Božena.** Idylla od *A. Heyduka*. 50 kr.
III. **Petrklíče.** Báchorka od *Svat. Čecha*. 40 kr.
IV. **Staré zvěsti.** Od *Jar. Vrchlického*. 50 kr.
V. **Prosté motivy.** Od *Jana Nerudy*. 50 kr.
VI. **Ballady.** Napsal *Lad. Quis*. 45 kr.
VII. **Griselda.** Povídka veršem od *J. Zeyera*. 65 kr.
VIII. **Všední život.** Báseň od *K. Legera*. 40 kr.
IX. **Záviš.** Napsal *Fr. Chalupa*. 50 kr.
X. **Zpěvy knížecí.** Básně *Fr. Kvapila*. 50 kr.
XI. **Lešetínský kovář.** Báseň od *Svat. Čecha*. 50 kr. (Zabaveno.)
XII. **Vlaštovičky.** Selanka od *E. Krásnohorské*. 40 kr.
XIII. **Ze života.** Básně *J. V. Sládka*. 60 kr.
XIV. **Přeludy.** Báseň od *Karla Legera*. 35 kr.
XV. **Třešně.** Humor. pov. Napsal *L. Quis*. 50 kr.
XVI. **Z doby táborů.** Od *Antala Staška*. 65 kr.
XVII. **Hanuman.** Bajka od *Svat. Čecha*. 50 kr.
XVIII. **Na přástkách.** Napsal *Ad. Heyduk*. 45 kr.
XIX. **Husitská svatba.** Báseň *Ot. Červinky*. 45 kr.
XX. **Zpod jarma.** Básne *Svet. Hurb. Vajanského*. 45 kr.
XXI. **Píseň o Činu.** Zpívá *Fr. S. Procházka*. 50 kr.
XXII. **Selské ballady** od *J. Vrchlického*. 50 kr.
XXIII. **Na dívčím kameni.** Napsal *Ot. Mokrý*. 35 kr.
XXIV. **Mrtvá země.** Pověst od *R. Pokorného*. 50 kr.

Číslem dvacátým šestým budou:

Písně V. B. Nebeského.

Předplacení na „Poetické besedy" není žádné. — Sešity prodávají se jednotlivě. — Kdo z venkova objedná si alespoň dva svazky najednou, obdrží je frankovány.

Tiskem dr. Edv. Grégra v Praze.